

Η Χαμάς αναδιατάσσει τον χάρτη της Ισραηλινο-Παλαιστινιακής σύγκρουσης.

Μέχρι την 6η Οκτώβρη του 2023, η παγιωμένη εικόνα του παλαιστινιακού ήταν εν πολλοίς ένας αργός αλλά σαφής δρόμος προς την διάψευση των παλαιστινιακών προσδοκιών για ανεξαρτησία και την κατοχύρωση του Ισραήλ ως επίσημου συνομιλητή των περισσότερων αραβικών και ισλαμικών κρατών. Οι παράνομοι εποικισμοί προχωρούσαν ανεμπόδιστοι, οι Παλαιστίνιοι έχαναν σταθερά σπίτια και περιουσίες που κατέληγαν σε νεοφερμένους εποίκους από όλα τα μήκη και πλάτη της γης, ενώ μετά τις εργώδεις προσπάθειες του Ντόναλντ Τραμπ η πορεία ομαλοποίησης των σχέσεων του Ισραήλ με τον αραβικό κόσμο είχε μπει στις ράγες, παρά τις επιπλοκές που προκάλεσε η εκλογή Μπάιντεν στην ηγεσία των ΗΠΑ. Όταν η Ισραηλινή αστυνομία θα εισέβαλε σε χωριά και πόλεις της Δυτικής Όχθης με πρόσχημα την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, οι ένοπλες παλαιστινιακές οργανώσεις θα εξαπέλυαν πρωτόγονες ρουκέτες από την Γάζα σε μια προσπάθεια να επιβάλλουν κανόνες εμπλοκής στο Ισραήλ. Κατόπιν, η Γάζα θα εισέπραττε άλλη μια ομοβροντία ισραηλινών βομβαρδισμών που θα κατέληγε σε εκατόμβες νεκρών μέχρι να επιτυγχανόταν μια ανακωχή που θα μετέθετε την τελική σύγκρουση για αργότερα. Στην καλύτερη περίπτωση, το παλαιστινιακό θα παρέμενε σε μια φάση αδιεξόδου με τον χρόνο να ευνοεί το Ισραήλ.

Όλα αυτά τέθηκαν υπό νέο πρίσμα από το πρωινό της 7ης Οκτωβρίου. Η Χαμάς σχεδίασε και εκτέλεσε μία από τις αρτιότερες στρατιωτικές επιχειρήσεις των τελευταίων χρόνων σε παγκόσμιο επίπεδο, ειδικά αν ληφθεί υπόψη το τεράστιο χάσμα που χωρίζει τις επιχειρησιακές δυνατότητες των δύο μερών. Η μαζική έξοδος εκατοντάδων, αν όχι χιλιάδων ενόπλων από την αποκλεισμένη Γάζα με στόχο τις πλησιέστερες στρατιωτικές βάσεις και οικισμούς του εβραϊκού κράτους ήταν ένα σενάριο που ούτε ο πιο επιφυλακτικός Ισραηλινός στρατηγός δεν είχε σκεφτεί. Εκ των πραγμάτων, η ισραηλινή πολιτική και στρατιωτική ηγεσία πιάστηκε στον ύπνο από την άρτια προετοιμασία της επίθεσης από την Χαμάς και τις σύμμαχες ένοπλες οργανώσεις. Οι εικόνες είναι πρωτοφανείς. Παλαιστίνιοι μαχητές εισβάλλουν σε στρατιωτικές εγκαταστάσεις και εξουδετερώνουν εκατοντάδες μέλη του Ισραηλινού στρατού, μιας πολεμικής μηχανής οπλισμένης με τα πιο σύγχρονα δυτικά συστήματα μάχης, με αδιάκοπη πολεμική εμπειρία 70 ετών και φημισμένης για τα συστήματα παρακολούθησης και έγκαιρης προειδοποίησης πιθανών κινδύνων. Ταυτόχρονα, Ισραηλινοί πολίτες βλέπουν από τα παράθυρα τους μαχητές της Χαμάς να περιπολούν στους δρόμους των πόλεων τους που θεωρούσαν ασφαλείς και απρόσβλητες. Κάποιοι δολοφονούνται μέσα στα σπίτια τους ενώ

δεκάδες άλλοι αιχμαλωτίζονται και παίρνουν τον δρόμο για την Γάζα, εκεί που δεν φαντάζονταν ποτέ ότι θα μπουν παρά μόνο αν υπηρετούσαν την θητεία τους στον Ισραηλινό στρατό.

Η χρονική συγκυρία και η βιαιότητα της επίθεσης προκαλούν εύλογα ερωτηματικά σε όσες και όσους παρακολουθούν τις εξελίξεις στην Μέση Ανατολή και προσπαθούν να κατανοήσουν τις βαθύτερες αιτίες των γεγονότων και τα πραγματικά κίνητρα των δρώντων. Έχει σημασία η παρούσα φάση όξυνσης της κρίσης να εκτιμηθεί με βάση τα πολιτικά και κοινωνικά δεδομένα που την ορίζουν. Οι εικόνες φρίκης που κατακλύζουν τα κοινωνικά δίκτυα και τις τηλεοράσεις θολώνουν την κρίση και μετριάζουν την διάθεση για (γεω)πολιτικές αναλύσεις, ιδεολογικές αφηγήσεις και εξαγωγή πολιτικών συμπερασμάτων. Ωστόσο, τα γεγονότα είναι τέτοιας κλίμακας και βαρύτητας που η προσπάθεια ψύχραιμης κατανόησης τους είναι απαραίτητη σε όποιον και όποια επιθυμεί να υπηρετήσει την δικαιοσύνη και την ειρήνη.

Η πρωτοφανής επίθεση της Χαμάς στο Ισραήλ είναι στην ουσία μια μεθοδικά σχεδιασμένη πολιτική επιχείρηση που σκοπεύει να μεταβάλλει το πλαίσιο μέσα στο οποίο εξελίσσεται ο αγώνας των Παλαιστινίων για εθνική ανεξαρτησία και αυτοδιάθεση.

1) Η νέα ανάφλεξη του Παλαιστινιακού τινάζει στον αέρα την διαδικασία ομαλοποίησης των σχέσεων του Ισραήλ με τα αραβικά κράτη. Ο Ισμαήλ Χανίγια, ηγέτης της Χαμάς, [δήλωνε την ίδια μέρα της επίθεσης](#) καθαρά ότι όσες συμφωνίες και αν υπογράψουν τα αραβικά κράτη με το Ισραήλ, το Παλαιστινιακό δεν πρόκειται να επιλυθεί αν δεν ικανοποιηθούν οι προσδοκίες των ίδιων των Παλαιστινίων. Πράγματι, κοινά ανακοινωθέντα όπως [αυτό](#), που δηλώνουν την πρόθεση Ισραήλ, Παλαιστινιακής Αρχής, ΗΠΑ, Ιορδανίας, Αιγύπτου και Σαουδικής Αραβίας να εργαστούν για την διατήρηση ανοικτών διαύλων διαλόγου θα γίνονται ολοένα και πιο δύσκολο να εκδοθούν. Τα ανανεωμένα αισθήματα συμπάθειας των αραβικών κοινωνιών προς τον παλαιστινιακό αγώνα δυσκολεύουν τις κυβερνήσεις που λοξοκοιτούσαν προς την ομαλοποίηση των σχέσεων τους με το Ισραήλ με αντάλλαγμα οικονομικές συμφωνίες και συνεργασία στον τομέα της ασφάλειας με το Τελ Αβίβ. Ο διάδοχος του θρόνου της Σαουδικής Αραβίας δήλωσε ήδη την στήριξη του στην παλαιστινιακή υπόθεση ενώ συζήτησε τηλεφωνικά μέχρι και με τον Ιρανό πρόεδρο σε μια επίδειξη μουσουλμανικής ομοψυχίας στο πλευρό των Παλαιστινίων. Ο Ιορδανός βασιλιάς Αμπντάλα με την σειρά του, [τόνισε](#) ότι δεν θα υπάρξει ειρήνη στην περιοχή αν δεν συσταθεί ανεξάρτητο παλαιστινιακό κράτος. Αντίστοιχα, η Αίγυπτος βρίσκεται σε φρενήρεις διαπραγματεύσεις με το Ισραήλ και τις ΗΠΑ με πρώτο στόχο την αποκλιμάκωση και τον μετριασμό της Ισραηλινής απάντησης.

2) Η Χαμάς επιχειρεί να κατοχυρωθεί ως η αδιαφιλονίκητη ηγέτιδα της Παλαιστινιακής

υπόθεσης. Έχει σημασία να αναδειχθεί η στόχευση της Χαμάς και στο εσωτερικό μέτωπο. Η Φατάχ και η Παλαιστινιακή Αρχή υπό την ηγεσία του Μαχμούντ Αμπάς αντιμετωπίζονται από ένα ολοένα και αυξανόμενο τμήμα της παλαιστινιακής κοινωνίας ως κομμάτι του προβλήματος και όχι ως παράγοντας επίλυσης του. Η ενδοτική του στάση απέναντι στους εποικισμούς και τις προκλήσεις του Ισραήλ, η συμμετοχή του σε διεθνείς διαπραγματεύσεις που ροκανίζουν την παλαιστινιακή υπόθεση και η συνεργασία στην αστυνόμευση και διοίκηση των εδαφών της Δυτικής Όχθης την έχουν καταστήσει ανυπόληπτη και αφερέγγυα. Στην εξέγερση του 2021, με επίκεντρο την Δυτική Όχθη και τις “μικτές” πόλεις του Ισραήλ, ένα αυθόρμητο αλλά αποφασισμένο ρεύμα νεολαίας εξεγέρθηκε κόντρα στον εκτοπισμό τεσσάρων οικογενειών από την Σειχ Τζαρά της Ιερουσαλήμ και τις ταυτόχρονες εισβολές φανατικών εβραίων εποικιστών στο τέμενος Αλ Άκσα. Οι διαδηλωτές δεν καθοδηγούνταν από κάποια συγκεκριμένη πολιτική οργάνωση της Παλαιστίνης, στράφηκαν ενάντια και στην ίδια την Παλαιστινιακή αρχή ενώ η πρωτοφανής εξάπλωση των εξεγερσιακών γεγονότων ταυτόχρονα σε Ιερουσαλήμ, Δυτική Όχθη και “μικτές” πόλεις του Ισραήλ επέδειξαν πρωτόγνωρη για την μετά 2007 εποχή ενότητα και αλληλεγγύη μεταξύ των Παλαιστινίων ανεξαρτήτως πολιτικής προτίμησης και χωροταξικής τοποθέτησης. Σε αυτήν την ενωτική και αυθόρμητη εξέγερση η Χαμάς επέλεξε να σταθεί στο πλευρό των διαδηλωτών και εξαπέλυσε την επιχείρηση **“Σπαθί της Ιερουσαλήμ”**, προσθέτοντας και την Λωρίδα της Γάζας στην εξίσωση. Σε αντιπαράθεση με την τουλάχιστον αναιμική ή και εχθρική στάση της Παλαιστινιακής Αρχής, η Χαμάς επιχείρησε να κατοχυρωθεί στην συνείδηση των λαϊκών μαζών της Παλαιστίνης ως η πολιτική δύναμη που εγγυάται την ενότητα και τον ασυμβίβαστο χαρακτήρα του αγώνα.

3) Η πορεία προς την πολυπολικότητα μετασχηματίζει το διεθνές πλαίσιο της Ισραηλινο-Παλαιστινιακής σύγκρουσης. Ο μονοπολικός κόσμος που αναδύθηκε την επαύριο της Σοβιετικής κατάρρευσης ευνόησε μονομερώς τις Ισραηλινές θέσεις. Οι συμφωνίες του Όσλο είναι απότοκο της ασφυκτικής πίεσης που ασκήθηκε στην PLO και τον Γιάσερ Αραφάτ στα πλαίσια των διευθετήσεων που επιχείρησε να επιβάλει η Δύση στα ανοιχτά μέτωπα του πλανήτη. Με την απόλυτη στήριξη της Ουάσινγκτον και τις ισχυρότερες ευρωπαϊκές κυβερνήσεις στο πλευρό του, το Ισραήλ επιδόθηκε σε συνεχείς επεκτάσεις των παράνομων εποικισμών στην Δυτική Όχθη και την Ιερουσαλήμ, υπονόμωσε κάθε διαδικασία δημιουργίας ανεξάρτητου Παλαιστινιακού κράτους και οικοδόμησε μια ρατσιστική κοινωνία που καταπιέζει, διώκει και δολοφονεί κατά βούληση τους Άραβες πολίτες της. Η ηγεσία της Χαμάς εκτιμά ότι η ανάδυση νέων πόλων οικονομικής και στρατιωτικής ισχύος στον πλανήτη μετά την κρίση του 2008 θα ευνοήσει σταδιακά τις διαπραγματευτικές δυνατότητες της Παλαιστίνης. Οι αποτυχημένοι πόλεμοι των ΗΠΑ και NATO στην Μέση Ανατολή, η ανάδυση του Ιράν ως αξιοσημείωτη περιφερειακή δύναμη με τάσεις ομαλοποίησης των σχέσεων του με Σαουδική Αραβία και Αίγυπτο, η αυξημένη στρατιωτική παρουσία της Ρωσίας στην Συρία και η ορμή της κινεζικής οικονομικής διεξόδου στην περιοχή μεταβάλλουν το περιβάλλον εντός του οποίου εξελίσσεται το Παλαιστινιακό ζήτημα. Με το βλέμμα στραμμένο στο μέλλον, η Χαμάς ελπίζει ότι οι επόμενες δεκαετίες θα περιορίσουν την στρατιωτική και διπλωματική ισχύ του Ισραήλ και θα επιτρέψουν στις αραβικές

χώρες να υποστηρίξουν πιο αποφασιστικά τον αγώνα των Παλαιστινίων.

Οι χειρότερες μέρες δεν έχουν έρθει ακόμα

Στις 13 Οκτωβρίου, μετά από μια εβδομάδα ανελέητων βομβαρδισμών και 1300 νεκρούς Παλαιστίνιους, το Ισραήλ [κάλεσε](#) τους αμάχους της Βόρειας Γάζας να εκκενώσουν την περιοχή προς τον νότο. Η προειδοποίηση του Ισραηλινού στρατού φαντάζει ως το σινιάλο για την εκκίνηση της χερσαίας επέμβασης εντός της Λωρίδας της Γάζας με στόχο την εξολόθρευση της Χαμάς. Υπό την ηγεσία του ακροδεξιού Νετανιάχου, και με το πλήγμα στο γόητρο του Ισραήλ να έχει ξεπεράσει εκείνο του 2006 από την Χεζμπολάχ, η πολιτική και στρατιωτική ηγεσία είναι αναγκασμένη να δράσει αποφασιστικά. Η υπεροπλία του Ισραηλινού στρατού είναι αδιαμφισβήτητη, η καταστροφική του δεινότητα επίσης. Όμως η χερσαία επέμβαση σε πυκνοκατοικημένο, εχθρικό έδαφος απέναντι σε δεκάδες χιλιάδες αποφασισμένους μαχητές που δεν επιθυμούν να υποχωρήσουν δεν είναι εύκολη υπόθεση. Αφενός είναι άγνωστες οι αντοχές της Ισραηλινής κοινωνίας σε πρωτοφανή αριθμό απωλειών. Αφετέρου, ο αραβικός και ισλαμικός κόσμος παρακολουθεί με κομμένη την ανάσα το δράμα των Παλαιστινίων της Γάζας. Περιφερειακοί παίκτες όπως η [Χεζμπολάχ](#) και το Ιράν δεν θα σταθούν αμέτοχοι αν το Ισραήλ υπερβεί τα όρια που έχουν θέσει. [Εκατομμύρια παλαιστίνιοι πρόσφυγες](#) σε Ιορδανία, Λίβανο και αλλού θα πιέσουν ασφυκτικά τις αραβικές ηγεσίες να αναλάβουν πρωτοβουλίες. Η Αίγυπτος, παρά τις ασφυκτικές πιέσεις από ΗΠΑ και Ισραήλ, προς το παρόν δεν φαίνεται να ενδίδει στην απαίτηση να ανοίξει το πέρασμα της Ράφα και να υποδεχτεί δυο εκατομμύρια πρόσφυγες που γνωρίζει καλά ότι το Ισραήλ δεν θα δεχτεί ποτέ πίσω. Η [Ρωσία](#) και η [Κίνα](#), με την ανανεωμένη τους διπλωματική ισχύ σε παγκόσμιο επίπεδο, παρακολουθούν με προσοχή και είναι έτοιμες να παρέμβουν για να αποκλιμακώσουν την ένταση και να κερδίσουν περαιτέρω πόντους ως εγγυήτριες δυνάμεις που διευθετούν περιφερειακές συγκρούσεις. Ακόμα πιο σημαντική είναι η αταλάντευτη στάση των Παλαιστινίων, αμάχων και ενόπλων. Η εγκατάλειψη της Γάζας δεν αποτελεί επιλογή, ακόμα και αν οι συνθήκες ζωής εντός της είναι φριχτές και απάνθρωπες. Δεν πρόκειται να δεχθούν αδιαμαρτύρητα δεύτερη Νάκμπα.

Ανάμεσα στον ορυμαγδό ενός ακόμη πολέμου πρέπει να ανθίσει η ελπίδα της οριστικής επίλυσης του παλαιστινιακού ζητήματος με μία δίκαιη ειρήνη που θα εξασφαλίσει την ειρηνική συνύπαρξη όλων ανεξαιρέτως των λαών της Μέσης Ανατολής.

Ο Άγγελος Κωσταμπάρης γεννήθηκε και μεγάλωσε στην Αθήνα. Σπούδασε Ιστορία και παρατηρεί τον κόσμο από την Κυψέλη.